

Ablativus Absolutus - ćwiczenia

- [Ablativus Absolutus - ćwiczenia](#)

Ablativus Absolutus - ćwiczenia

Giovanni Battista Pittoni młodszy „Hannibal przysięgający zemstę na Rzymianach”, XVIII w., Mediolan, online-skills, CC BY 3.0

Ważne daty

247 -183 r. p.n.e. – lata życia wodza kartagińskiego, Hannibala

219 r. p.n.e. – Hannibal zdobywa Sagunt, iberyjskie miasto sprzymierzone z Rzymem, co staje się początkiem drugiej wojny punickiej

218-201 r. p.n.e. – druga wojna punicka

216 r. p.n.e. – bitwa pod Kannami, w której Hannibal zadał druzgocącą klęskę Rzymianom i bezpośrednio zagroził samemu Rzymowi

202 r. p.n.e. – klęska Hannibala w bitwie pod Zamą

Scenariusz lekcji dla nauczyciela

Źródło: online-skills, licencja: CC0.

- I. W zakresie kompetencji językowych. Uczeń:
2. zna i rozpoznaje następujące zjawiska składniowe z zakresu gramatyki języka łacińskiego:
 - d) następujące konstrukcje składniowe charakterystyczne dla łaciny: Ablativus absolutus;
 8. dokonuje następujących transformacji gramatycznych w zakresie morfologii:
 - m) dokonuje następujących transformacji gramatycznych w zakresie zjawisk składniowych:
 - przy przekształcaniu zdań zawierających charakterystyczne dla łaciny zjawiska składniowe poprawnie posługuje się następującymi konstrukcjami składniowymi: Ablativus absolutus;
 - p) poprawnie tłumaczy charakterystyczne dla łaciny:
 - następujące zjawiska składniowe Ablativus absolutus.

Nauczysz się

charakteryzować sylwetkę wodza kartagińskiego Hannibala;

rozwijać umiejętność czytania ze zrozumieniem w języku łacińskim oraz w języku polskim;

tłumaczyć zdania zawierające składnię Ablativus Absolutus

definiować pojęcia: [koryto rzeki](#), [nurt rzeczny](#).

Składnia ablativus absolutus

Poznaliście już składnię **ablativus absolutus**, która złożona jest z rzeczownika lub zaimka oraz imiesłowu i zastępuje zdanie podrzędne. Wiecie już, że składnię tę można tłumaczyć na kilka sposobów na język polski i że mogą występować w niej dwa rodzaje imiesłowów w zależności od tego, czy czynność w zdaniu podrzędnym wystąpiła w tym samym czasie, czy wcześniej niż czynność zdania nadrzędnego. Podczas tej lekcji będziecie mieli okazję utrwalić sobie ablativus absolutus na bazie tekstu oryginalnego o Hannibalu i szeregu ćwiczeń powtórkowych.

Hannibal

Giovanni Battista Pittoni młodszy „Hannibal przysięgający zemstę na Rzymianach”, XVIII w., Mediolan, online-skills, CC BY 3.0

Hannibal – 247-183 albo 182 p.n.e., wódz kartagiński, jeden z najwybitniejszych dowódców antycznych, syn Hamilkara Barkasa, który wychował go w zacieklej nienawiści do Rzymian. Po zamordowaniu Hazdrubala został wodzem naczelnym, a w 219 r. p.n.e. zdobył sprzymierzone z Rzymem iberyjskie miasto Sagunt, co stało się początkiem drugiej wojny punickiej 218-201. Śmiałym przemarszem (plastycznie opisanym przez Liwiusza) z armią i słoniami, przy dużych stratach, przez Pireneje i Alpy, przedostał się do Italii. Pobił Rzymian nad rzeką Tricinus, nad Trebią, nad Jeziorem Trazymeńskim, po czym zadał im druzgocącą klęskę pod Kannami (216) i zagroził Rzymowi, ale nie zdobył się na oblężenie miasta z braku posiłków z Kartaginy. Po wylądowaniu Scypiona z wojskiem w Afryce został odwołany do kraju, gdzie poniósł decydującą klęskę w 202 r. pod Zamą. Po zawarciu pokoju próbował uzdrowić rządy i gospodarkę kraju, znienawidzony przez wrogów ratował się ucieczką przed groźbą wydania go Rzymowi, naprzód do Efezu, do Antiocha III, potem na Krete, a w końcu do króla Prusjasza w Bitynii. Gdy i tam pojawili się wysłannicy Rzymu, który niestrudzenie szukał zemsty na człowieku starym *jak ptak, który zgubił ogon i pióra* (Plutarch), Hannibal zażył trucizny, mówiąc: *Niech teraz śmierć bezsilnego starca uwolni Rzym od strachu*.

Hannibal ad portas! / Hannibal ante portas! – łac. 'Hannibal przed bramami!' (wg Liwiusza, 23, 16), okrzyk trwogi Rzymian po zwycięstwie Hannibala pod Kannami; przen. niebezpieczeństwo zbliża się, zagraża (ojczyźnie, krajowi, miastu).

Źródło:

Charakterystyka Hannibala

W Hiszpanii od pierwszej chwili pojawienia się ściągnął Hannibal na siebie uwagę całego wojska. Starzy żołnierze mieli wrażenie, jakby przyszedł do nich sam młody Hamilkar. Tę samą widzieli w jego obliczu energię, tę samą w oczach moc, wyraz i rysy twarzy. Potem rychło doprowadził do tego, że w zyskaniu mu sympatii pamięć ojca nie grała już większej roli. Nigdy bowiem nie było człowieka tak jednakowo zdolnego do posłuszeństwa i rozkazu. Stąd niełatwo by można ocenić, czy droższy on był wodzowi, czy wojsku. Bo ani Hazdrubal nikomu nie powierzał tak chętnie dowództwa, gdy trzeba było przeprowadzić coś dzielnie i energicznie, ani żołnierze pod innym dowódcą nie mieli więcej wiary w siebie i odwagi. Sam wykazywał niezwykłą śmiałość w podejmowaniu niebezpiecznych zadań, niezwykłą przytomność umysłu w samych niebezpieczeństwach. Żaden trud nie zdołał go ani fizycznie zmęczyć, ani psychicznie złamać. Upał czy zimno z jednakową znośił wytrzymałością. Jadł i pił w granicach potrzeby naturalnej, a nie z łakomstwa. Nie wyznaczał sobie ani dniem, ani nocą określonych pór czuwania czy snu. Ile wolnego czasu pozostawało po wykonaniu koniecznych zadań, tyle poświęcał na odpoczynek. I nie szukał go w miękkim posłaniu czy w ciszy. Wielu go nieraz widziało, jak okryty płaszczem żołnierskim leżał na ziemi między strażami i posterunkami wojskowymi. Również w ubiorze niczym się nie różnił od rówieśników. Tylko broń i konie rzucały się w oczy. W piechocie i konnicy zawsze był niezrównany. Pierwszy szedł w bój, ostatni schodził z pola walki po bitwie.

Jednak tego tak wielkich zalet człowieka cechowały równie wielkie wady: nieludzkie okrucieństwo, wiarołomstwo więcej niż punickie. Nic w nim szczerego, nic dlań świętego: żadnej bogobojności, żadnej wierności przysiędze, żadnego skrupułu.

Podbój Hiszpanii

Przeczytaj fragment tekstu o podboju Hiszpanii przez Hannibala i jego pierwszej samodzielnie dowodzonej bitwie nad Tagiem, poprzedzającej II wojnę punicką.

Mapa Hiszpanii z czasów podbojów Hannibala, Hans H. Orberg „Lingua Latina per se illustrata. Pars II Roma aeterna.” Rzym: Vivarium Novum, 2015, Cap. XLVIII, s. 212.

Vērē prīmō in Vaccaeōs **prōmōtum** bellum. Hermandica et Arbocala, eōrum urbēs, vī captae. Arbocala et virtūte et multitudine **oppidānōrum** diū dēfēnsa. Ab Hermandicā profugī concitant Carpētānōs, **adortīque** Hannibalem regressum ex Vaccaeīs haud procul Tagō flūmine **agmen grave praeda** turbāvēre. Hannibal proeliō abstinuit, **castrisque** super rīpam **positis**, cum prīma quiēs silentiumque ab hostibus fuit, **amnem** vadō trāiēcit, hostēsque invādere trāseuntēs statuit. Equitibus praecēpit 'ut, cum **ingressōs** aquam vidērent, adorīrentur **impeditum** agmen.' In **rīpā elephantōs** (quadrāgintā autem erant) **dispōnit**. Carpētānī, clāmōre **sublātō**, passim sine ūllius imperiō in amnem ruunt, mediōque **alveō**

haudquāquam parī certāmine concursū. Pars magna flūmine absūmpta. Hannibal agmine quadratō amnem ingressūs fugam ex ripā fēcit; **vastātisque agrīs**, intrā paucōs diēs Carpētānōs quoque in dēditiōnem accēpit. Et iam omnia trāns Hibērum **praeter** Saguntīnōs Carthāginiēnsium erant.

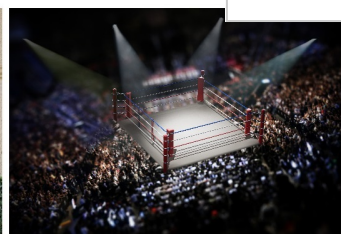
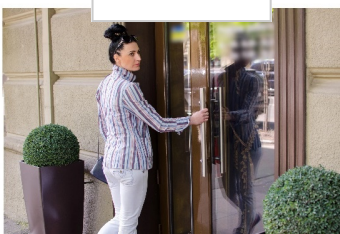
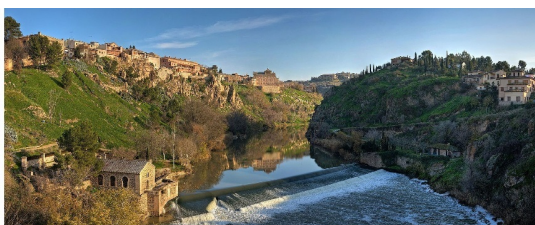
Źródło:

Zadania

Ćwiczenie 1

Dopasuj słowa do poniższych zdjęć.

tollere, praeda, -ae, oppidani, ingredi, ripa, amnis, impedire

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Ćwiczenie 2

Teraz już wiesz, czy dobrze zrozumiałeś łaciński tekst o bitwie nad Tagiem. Twoim zadaniem jest połączyć w pary fragmenty przekładu *Dziejów Rzymu od założenia miasta* Tytusa Liwiusza z odpowiadającymi im pod względem treści zdaniami łacińskimi.

Arbokala broniła się długo dzięki dzielności i liczebności mieszkańców.

Vastātisque agrīs, intrā paucōs diēs
Carpētānōs quoque in dēditiōnem
accēpit.

Kraj spustoszył i w przeciągu kilku dni
dostał pod swe rozkazy także
Karpetanów.

Pars magna flūmine absūmpta.

Podnieśli bezładny krzyk bojowy prąc
w rzekę, gdzie komu było bliżej, bez
jednolitego dowództwa.

Arbocala et virtūte et multītūdine
oppidānōrum diū dēfēnsa.

Hannibal wstrzymał się wtedy od bitwy,
rozbił obóz na brzegu rzeki.

Carpētānī, clāmōre sublātō, passim sine
ūllīus imperiō in amnem ruunt.

Wielu więc ludzi pochłonęła rzeka.

Hannibal proeliō abstinuit, castrisque
super rīpam positīs.

Ćwiczenie 3

W tekście łacińskim o bitwie Hannibala nad Tagiem przykłady użycia składni ablativus absolutus zostały zaznaczone na turkusowo. Wybierz zdanie podrzędne, które mogłoby być użyte zamiast tejże składni: Hannibal, **castrisque super rīpam positīs**, amnem vadō trāiēcit, hostēsque invādere trāseuntēs statuit

☐ cum castra super rīpā pōneret

☐ cum castra super rīpā posuisset

Ćwiczenie 4

W tekście łacińskim o bitwie Hannibala nad Tagiem przykłady użycia składni ablativus absolutus zostały zaznaczone na turkusowo. Wybierz zdanie podrzędne, które mogłoby być użyte zamiast tejże składni: Carpētānī, **clāmōre sublātō**, passim sine ūllīus imperiō in amnem ruērunt.

☐ cum clāmōrem sustulissent,

☐ quia clāmōrem sustulērunt,

Ćwiczenie 5

W tekście łacińskim o bitwie Hannibala nad Tagiem przykłady użycia składni ablativus absolutus zostały zaznaczone na turkusowo. Wybierz zdanie podrzędne, które mogłoby być użyte zamiast tejże składni: Hannibal, **vastātisque agrīs**, intrā paucōs diēs Carpētānōs quoque in dēditiōnem accēpit.

☐ cum agrōs vastāvisset

☐ quamvīs agrōs vastāvit

Ćwiczenie 6

Przeczytaj poniższe sentencje zawierające składnię ablativus absolutus. Następnie przyporządkuj je do właściwej kategorii – zdanie podrzędne wyrażające czynność równoczesną lub wcześniejszą.

Czynność równoczesna

Causā morbī⁷ inventā cūratiō facilis est.

Mūtātō nōmine dē tē fābula nārrātur.

Czynność wcześniejsza

Lātrante ūnō lātrat statim et alter canis.

Lēgibus neglēctīs rēs pūblica flōrēre nōn potest.

Cessante causā cessat effectus.

Etiam sānātō vulnere cicātrīxmanet.

Duōbus lītigantibus tertius gaudet.

Caelō mūtātō animus nōn mūtātur.

Ćwiczenie 7

Dobierz właściwe zdjęcie do zdania: *Ūnō lūdente alter in cūstōdiā tenētur.*

Ćwiczenie 8

Przetłumacz fragmenty zdań na język łaciński, stosując składnię Ablativus Absolutus.

(Po usunięciu choroby) medicus gaudet.

(Po zmianie praw) rēs pūblica flōrēre potest.

(Ponieważ psy szczekały) oppidānī hostēs ad mūrōs appropinquāre sciēbat.

(Rozłokowawszy słonie) prope amnem, mīlitēs hostēs impediērunt.

(Po zmianie leczenia) medicus vulnus sānāvit.

(Pod wodzą Hannibala) mīlitēs Carthāginiēnsēs Carpētānōs vicērunt.

canibus latrantibus

cessato morbo

elephantis dispositis

curatione mutata

Hannibale ducente

mutatis legibus

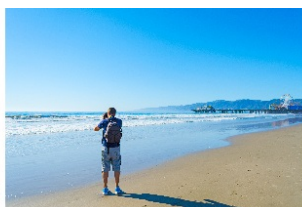
Ćwiczenie 9

Połącz w pary sentencje ze zdjęciami, które im odpowiadają

Mūtātō nōmine dē tē fābula nārrātur., Lātrante ūnō lātrat statim et alter canis., Caelō mūtātō animus nōn mūtātur., Etiam sānātō vulnere cicātrix manet., Duōbus lītigantibus tertius gaudet., Causā morbī inventā cūrātiō facilis est.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Słowniki

Słownik pojęć

Koryto rzeki

rzeka - hydrol. naturalny ciek powstały z połączenia potoków (strumieni, strug) lub wypływający z czoła lodowca, jeziora, rzadziej z obszaru zabagnionego, zasilany powierzchniowo i podziemnie wodą z opadów spadłych w jego dorzeczu, mający ukształtowane koryto i płynący pod działaniem siły grawitacyjnej w łóżysku i dolinie, wyłobionych w wyniku działania jego siły erozyjnej.

Nurt rzeczny

struga wody w rzece (prąd wodny) mająca największą prędkość.

Słownik łacińsko-polski

Galeria dzieł sztuki

Giovanni Battista Pittoni młodszy „Hannibal przysięgający zemstę na Rzymianach”, XVIII w., Mediolan, online-skills, CC BY 3.0

Bibliografia

Słownik łacińsko-polski, opr. K. Kumaniecki, Warszawa 1997.

T. Liwiusz *Dzieje Rzymu od założenia miasta. Księgi XXI – XXVII*, przekład: Mieczysław Brożek, Wrocław 1974.

W. Kopaliński *Słownik mitów i tradycji kultury*, Warszawa, 2003.

encyklopedia.pwn.pl

Z. Kubiak, *Dzieje Greków i Rzymian*, Warszawa 2014.

L. Winniczuk (red.), *Słownik kultury antycznej*, Warszawa 1986.